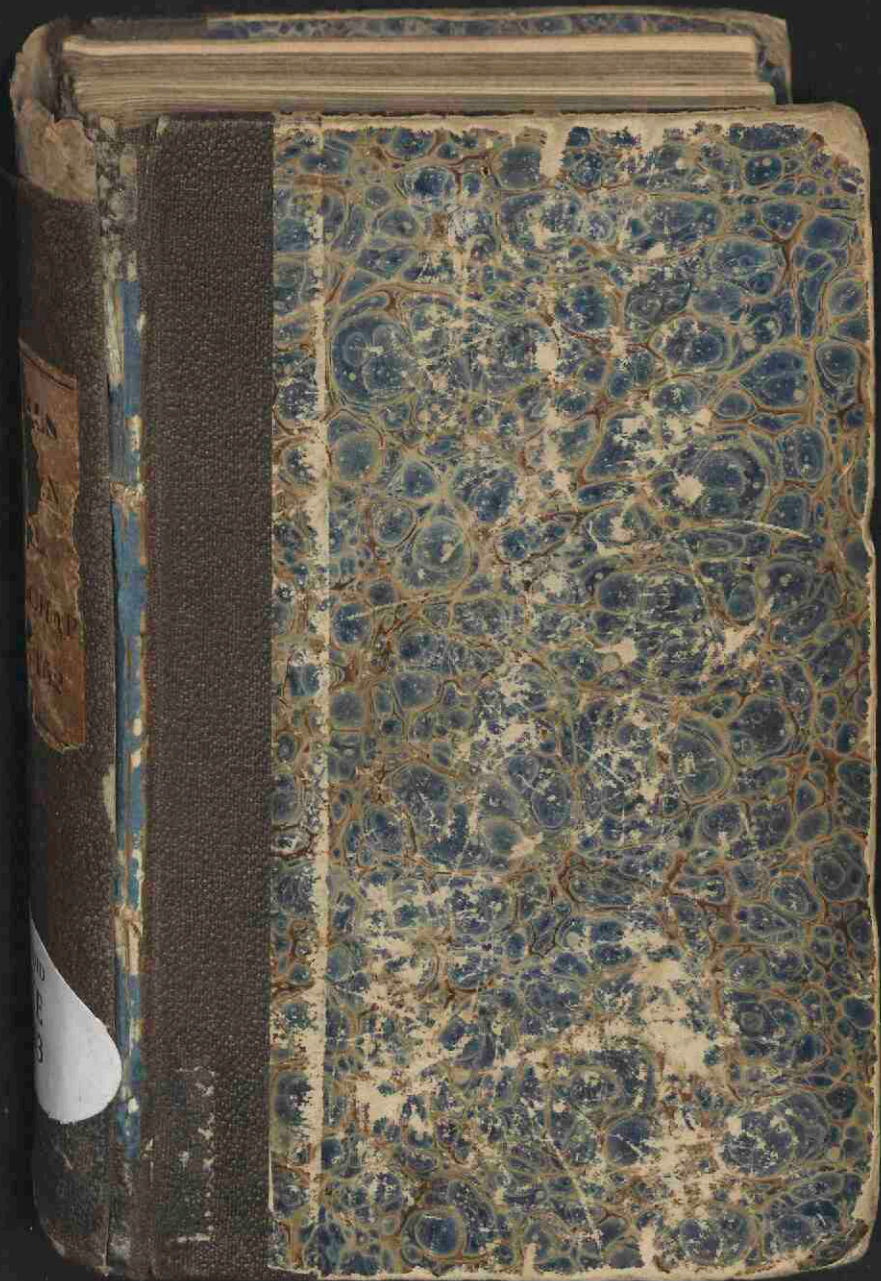
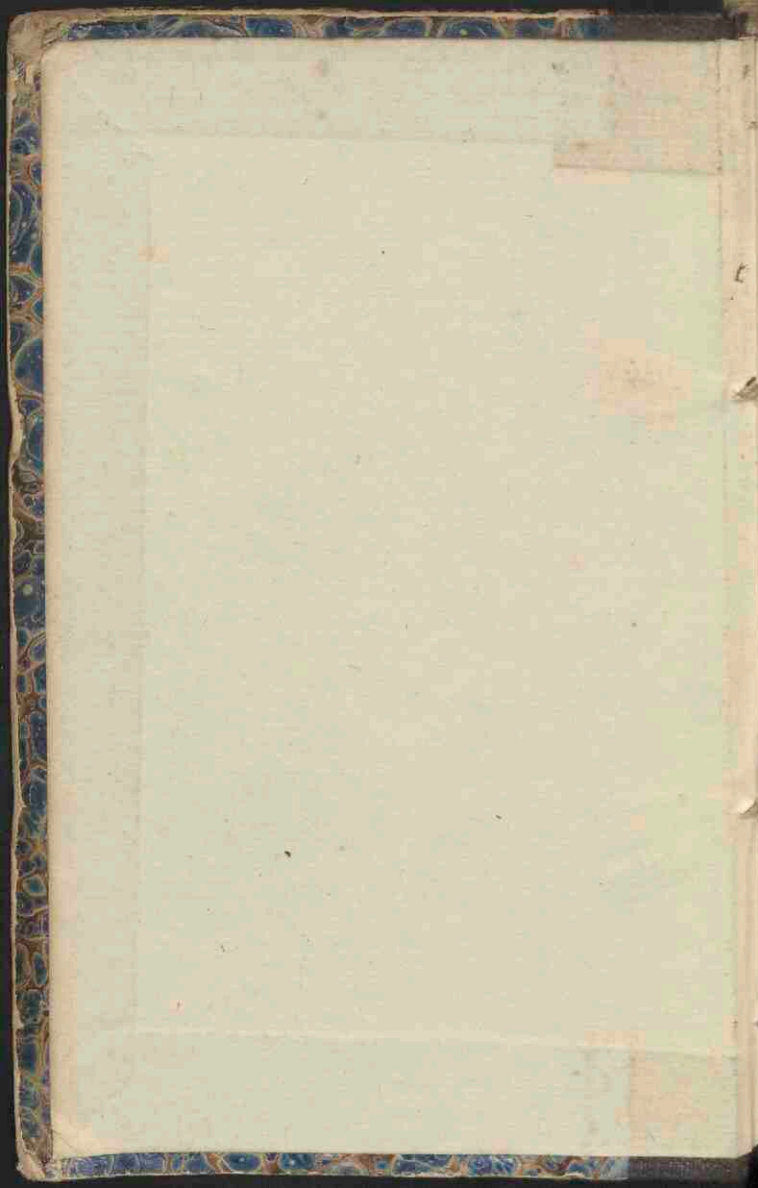

Marianne, de bijbelverspreidster van St. Giles.

<https://hdl.handle.net/1874/355743>

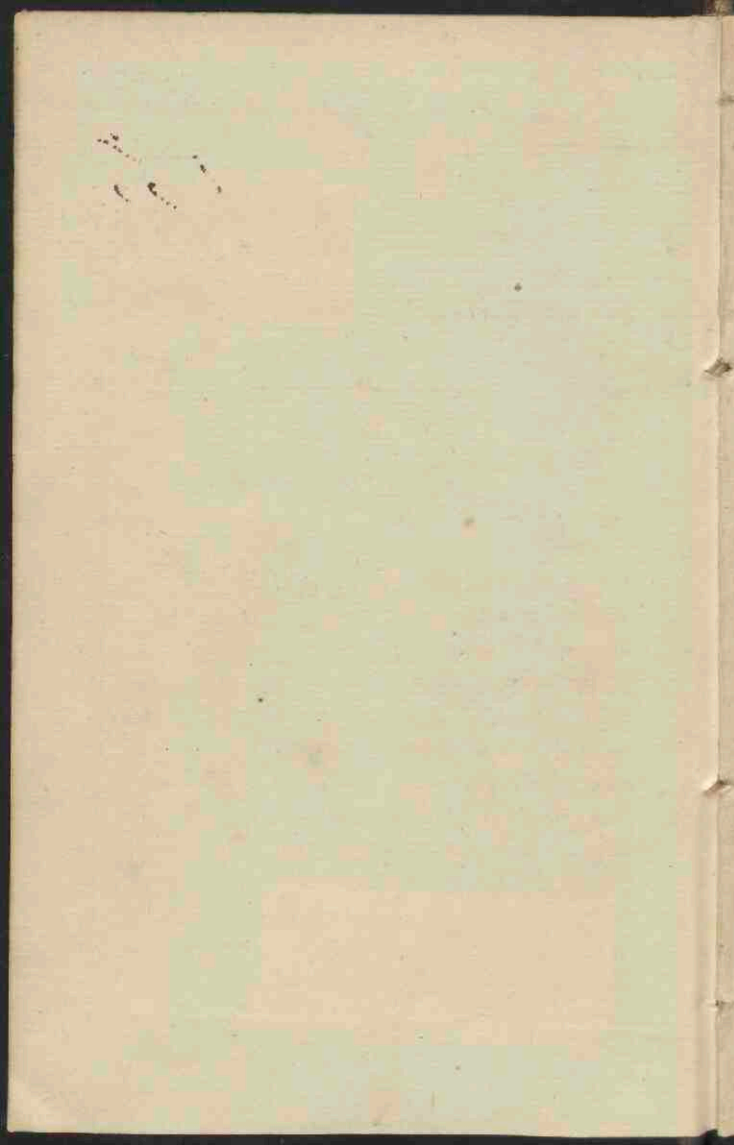
I a. 393.

I
7
24

Bibl. Hendrik Kraemer Inst.

7110 843 8102

gec. PKE 1343

Nederlandsch Zendinggenootschap.

I $\frac{7}{22}$

MARIANNE,

DE BIJBELVERSPREIDSTER VAN ST. GILES.

I. BLIK IN DE VERBORGENE STEEGJES VAN
LONDEN.

De naam der wereldstad Londen wekt onwillekeurig bij ons de gedachte aan het gewoel eener tallooze menigte menschen op, die zich te midden van een' onafzienbaren oceaen van huizen door eene ontelbare menigte straten en stegen heen en weder beweegt. Immers bevat deze stad volgens de laatste nauwkeurige opgaven niet minder dan drie millioen menschen, welk cijfer ieder jaar nog met omstreeks 60,000 wordt verhoogd. Maar er is nog eene andere gedachte, die zich bij ons opdringt bij het hooren van den naam der groote wereldstad. Het is namelijk de gedachte aan overvloed, glans, glorie, weelde en heerlijkheid, maar ook te gelijkertijd de gedachte aan ellende, armoede, smart en rampzaligheid. En zoo is het

ook inderdaad. In deze reusachtige stad is alles in zeker opzicht kolossaal; de rijkdom en de armoede, de weelde en de ellende, de deugd en de ondeugd, het christendom en het heidendom, en deze beide tegenstellingen, zij komen daar elkan- der zoo nabij, als welhaast nergens ter wereld.

Doch laat ons eene wandeling door Londen doen. Zoo wat in het midden der stad ligt het beroemde Britsch Museum, dat er van buiten zeer prachtig uitziet, maar van binnen nog veel meer oplevert, dat waardig is bezigtigd te worden; immers, het is de verzamelplaats van alle schat- ten der aarde. Toch houden wij ons hier niet op; wij gaan door de „grootte Russelstraat,” die langs de voorzijde van het Museum henen loopt naar de westzijde en komen uit op de Oxford- straat. Hier heerscht een algemeen gewoel van menschen, een algemeen gedruisch, eene ont- zettende levendigheid en beweging; hier, ja hier wordt men iets gewaar van de pracht, den rijk- dom en den handel van Brittannie's hoofdstad. Het is de wereldhandel, die hier alle schatten der aarde te zamen brengt en die de kasten der winkels dezer straat met de schoonste zaken der industrie vult.

Maar laat ons verder gaan, die smalle zijstraat, links in, naast het lieve kerkgebouw van St. Giles

(spreek uit: Seent Dsjeils). Vijfhonderd jaren geleden strekten hier groene weilanden en digte boschen zich uit, en ging de jager er zijn wild schieten. Echter zijn er aan deze wijk nog ernstigere herinneringen verbonden — het distrikt van St. Giles is met martelaarsbloed besproeid — met het bloed derzulken, die Gods Woord liever hadden dan hun eigen leven. Het was namelijk in den tijd, toen de onversaagde voorlooper der engelsche hervorming, JOHN WICKLEFF, het geliefde bijbelboek in de volkstaal had overgezet, en het licht, na eeuwen van duisternis, wederom op den kandelaar werd geplaatst, dat er op den 6^{den} Januarij 1414 eene nachtelijke bijeenkomst der volgelingen van WICKLEFF plaats had in deze vlakte van St. Giles. Nu, van deze gelegenheid maakten hunne vijanden gebruik om eene poging tot hunne geheele vernietiging aan te wenden en maakten dezen den eerst sedert kort koning gewordenen HENDRIK V wijs, dat de edele Lord COBHAM zich op dien nacht met 20000 gewapende mannen in de velden van St. Giles zou verzamelen, om zich van den persoon des konings meester te maken en zich zelven vervolgens als vorst te doen huldigen. De jeugdige koning geloofde den leugen; maatregelen werden genomen, een wèl toegerust leger marcheerde naar de aangewezene plaats, de

niet kwaads bedoelende, noch vermoedende verzameling van Christenen, die men er vond, werd aangevallen, verscheidenen er van neêrgesabeld, en slechts weinigen mogt het gelukken te ontkomen.

Maar hoe groot is ook de overgang, als wij van de Oxfordstraat in de wijk van St. Giles, die plaats van ellende, van armoede, van verwaarloozing treden! En zeide ons niet de geschiedenis bepaaldelijk, hoe ook hier eenmaal welvaart en bloei heerschten, hoe eenmaal een KAREL de Eerste zelf het plan ontwierp voor den aanleg dezer wijk, hoe men er vroeger goede en welingerigte huizen, bewoond door fatsoenlijke gezinnen, vond, men zou het heden onmogelijk kunnen gelooven.

Al aanstonds toch komt ons eene onaangename lucht tegen van de oude kleederen, die in de winkeltjes ten verkoop worden aangeboden, en er valt niet aan te denken om te blijven staan om al de opschriften te lezen, die overal aan de vuile vensters zijn aangeplakt, zoo als: „Hier verkoopt men oud ijzer;” — „oud lood; — „oud glas” of — „oude beenen.” Aan den ingang dezer winkels zitten of staan in lompen gehulde gestalten, waarin men al aanstonds de slimme en sluwe trekken van den jood herkent. Uit de kelders, die onder de winkels zijn, zijn thans ook gansche scharen van menschelijke wezens te voorschijn gekomen, om

eens de versche lucht in te ademen, maar ach, welk eene benaauwde, onaangename lucht! In de steegen gluren en slenteren oud en jong rond. Onzindelijke vrouwen toonen elkander met veel grootspraak den juist weder wat in orde gebragten kalen opschik, dien zij zich hebben aangeschaft; bij de in lompen gehulde bleeke, afgeleefde kinderen zoekt men te vergeefs een vrolijk en rein gezicht, te vergeefs een' enkelen zindelijken lap. Op eenigen der bovenverdiepingen staan de vensters open; maar welke vuile, door de ellende verwilderde gestalten zijn het, die van daar op ons nederzien! Aan andere vensters zijn de gebrokene ruiten toegemaakt met lompen of oude nieuwsbladen; helaas! om licht en lucht volkomen buiten te sluiten. In het voorbijgaan zien wij de donkere dwarsstraatjes in; die de zeven hoofdstraten der wijk met elkander verbinden, en waaruit overal als uit spelonken die onbeschrijfelijk vuile, ellendige schepsels te voorschijn komen, die wij overal ontmoeten. Elken keer bij het ingaan of uitgaan dezer dwarsstraatjes ontwaren wij een brandewijn kroeg, waar gansche troepen van echte Londensche dieven gedurig in- en uitgaan. Misschien gelukt het ons ook, hier door de opene deur eenen blik op den grond te werpen. Daar ligt in den hoek een hoop smerige lompen,

die voor de gansche familie ten nachtleger dient, terwijl in een' anderen hoek eene soort van vuurhaard staat met uitgebrande asch; verder nog een of twee gebrokene stoelen, --- en dat is alles. Zoo is het over dag; maar hoe ziet het er 's nachts uit? Welligt woont in dit kwartier nog de een of andere arme, maar geschikte handwerksman, die in het zweet zijns aanschijns werkt, om zijn gezin voor den hongerdood te bewaren. Maar ook deze — Vader, moeder en misschien vijf of zes kinderen — bevinden zich dag en nacht op een enkel ellendig kamertje, waar zij wonen en arbeiden, koken en wasschen, en 's nachts slapen. Doch dit is nog een dragelijke toestand, tegenover die tallooze, kleine dompige slaapkamers, waar ieder der vier hoeken door eene afzonderlijke familie wordt ingenomen, ja, waar men niet zelden in eene ruimte van tien voet in het vierkant zestien personen, mannen, vrouwen en kinderen, en waaronder sommige dronken, anderen ziek, bij elkander vindt. „Daar liggen,” zoo als een zeker schrijver het ons schildert, „dikwijls het pasgeborene kind, de koortslijder, de stervende en de doode in eene vreeselijke vermenging door een.”

De bedrijven, waardoor de ongelukkige bevolking dezer wijk haar brood tracht te verdienen, zijn zeer menigvuldig. Behalve de tallooze bran-

dewijnkroegen en handelaars in oude kleederen, vindt men er kleërenmakers, hoedenmakers, vogelopzetter, schoorsteen- en straatvegers, fruit- en rondventende bloemenhandelaars, ook nog rondtrekkende liedjeszangers, orgeldraaijers en goochelaars; verder rioolreinigers, voddenkrabbers, scharenslijpers en mattenvlechters. Daarenboven nog eene menigte van uitgeslapene zakkenrollers en slechte vrouwen, terwijl er voorts honderden arme metselaars en opperlieden, stratenmakers, lantaarnopstekers, pakjesdragers en andere daglooners wonen. Van hier uit stroomen iederen dag die menigten van arbeiders, die in de reusachtige hoofdstad de zwaarste, de gemeenste, de geringste werkzaamheden verrigten, terwijl de Oxfordstraat en de andere prachtige gedeelten der wereldstad in weelde en genot zich baden.

Is er dan door de menschevrienden en christenen van Londen niets gedaan, om de ellende dezer ellendigen te verzachten?

Wij zouden onbillijk handelen, wanneer wij verzwegen, dat sedert meer dan twintig jaren de christelijke liefde het ongeloovelijkste gedaan heeft, om hier, zooveel als mogelijk was, te helpen. De geordende predikanten van het kerspel zagen al spoedig, dat in deze wildernis hunne eigene zwakke kracht te kort schoot. Derhalve begroetten

zij dankbaar en verheugd de drie of vier stadszendingen, die hier dagelijks rondgingen, om lichamelijke en geestelijke hulp te verleen. Allerlei vereenigingen werkten te zamen, om aan de redding dezer ongelukkigen te arbeiden. Bijbels en tractaten werden verspreid, scholen (namelijk zoogenaamde Havelooze scholen) ingerigt, des avonds werden er bijbellezingen gehouden, weezen opgenomen, zieken verpleegd, hongerigen gespijzigd, enz. Maar dit alles was gelijk aan een' droppel water op een' gloeienden steen. Hoe meer men er aan deed, hoe meer zich den afgrond des verderfs opende en grooter werd.

II. MARIANNE.

Zoo stonden de zaken, toen in 1857 eene dame, die sedert een reeks van jaren al haren tijd en hare kracht gewijd had aan de verspreiding van Gods woord, met een' harer vrienden, den voortreffelijken, doch nu reeds ontslapenen doctor HUNTER, de straten van St. Giles doorwandelde op eenen schoonen zomernamiddag. Natuurlijk kon Mevrouw RANYARD (zoo heet de dame) zich niet goed alleen op dit gebied van zedelijke verwildering begeven. De eerwaardige

vriend echter, die haar vergezelde, was met de geheimen dezèr wijk goed bekend, door dien hij er vroeger jaren lang gepraactiscerd had. Het onderwerp van hun gesprek was het volgende: op welke wijze zou men deze tallooze steegen en gangen van het woord Gods kunnen voorzien? Al sprekende, ontmoeten zij een' der wakkere stadszendingen, die in dit kwartier zulk eene groote en moeilijke taak te verrigten hebben. Aanstonds vraagt men hem, of hij niet eene trouwe, godvruchtige arme vrouw wist, die het eens zou durven wagen, met een pak bijbels in iedere woning, in iederen kamer dezèr wijk te gaan, om op deze wijze (natuurlijk tegen een klein weekgeld) voor het heil van dit volk te werken. Na zich een' oogenblik bedacht te hebben, antwoordde hij, dat hij juist een' brief in den zak had van eene vrouw, die welligt voor zulk eene taak berekend zou zijn; het was, zeide hij eene brave, waardige en ernstige vrouw van middelbaren leeftijd, die hij reeds sedert eenige jaren kende, en die zelve midden in dit kwartier woonde. De brief luidde aldus:

„ Mijnheer, — gij zult ongetwijfeld verwonderd zijn een' brief van mij te ontvangen, daar ik toch zoo dikwijls in de gelegenheid ben mondeling

met u te spreken; daar ik echter vreesde u alsdan te veel tijd te ontroven, zoo wilde ik mij liever schriftelijk tot u wenden. Het is niet noodig de omstandigheden te verhalen, waarin ik voor de eerste maal met uwe pogingen, om het Evangelie van CHRISTUS te brengen aan de menschen, die mij omgeven, nader bekend werd; maar welligt herinnert gij u nog het verzoek, dat ik reeds de eerste maal toen ik u ontmoette de vrijheid nam u te doen. Ik verzocht u toen, mij een' bijbel te leenen. Gij waart niet bekend met mijn' naam en mijne woning; nogtans hebt gij aan mijn verzoek op de meest voorkomende wijze voldaan, en voor de eerste keer in mijn leven, bragt ik een' bijbel mede naar huis. Het was op den 11^{den} Februarij 1853. Ik heb dezen bijbel nog; wat hij aan mij gedaan heeft, weet alleen de Heer, door wiens Geest de profeten en apostelen hebben gesproken. Hem alleen is het bekend, hoe de kostelijke getuigenissen van dit boek mijne in duisternis verzoukene ziel langzamerhand maar altijd duidelijker, altijd helderder, met zich zelve hebben bekend gemaakt."

"Gij zijt voor het grootste deel bekend met mijn lichamelijk lijden in die dagen. Tot tweemaal toe was ik genoodzaakt om in een hospitaal heelkundige hulp te zoeken, en zoo ging ik, naar

alle waarschijnlijkheid, een' tijdigen dood te gemeet; maar God zag genadig op mij neder, en deed mij leven.

„Gij weet echter niets van de wonden, die door geen' geneesheer, al is hij nog zoo kundig, kunnen genezen worden, — wonden, die mij de goddelijke genade had geslagen en die ook alleen de goddelijke barmhartigheid heelen kon. Dat ik deze heelende barmhartigheid werkelijk heb ondervonden, durf ik met volle vrijmoedigheid zeggen, en met Gods hulp heb ik sedert dien tijd getracht ieder oogenblik mijns levens den Heer te wijden, om Hem alzoo mijne dankbaarheid te betuigen. Echter gevoel ik, dat er nog andere middelen dan bloote woorden zijn, om mijnen dank jegens God voor de van Hem ontvangene genade te betuigen. Ik heb in dit opzigt reeds vele plannen in mijn hoofd gehaald, die ik echter allen heb laten varen, tot op één na, dat voor mij volkomen uitvoerbaar is, en zoo ik mij daarmede tot u wend, zoo geschiedt dit slechts om in deze uwe hulp in te roepen.”

„Gedurende mijn tot tweemalen toe herhaald verblijf in het hospitaal, had ik dikwijls de gelegenheid, om den hulpeloozen en verlatenen toestand van vele arme en diep gezonkene vrouwen te leeren kennen; vrouwen, die verzochten opgenomen te worden in het ziekenhuis, en wier vuil

en ellendig aanzien, wat ligchaam en kleederen betreft, de noodzakelijkheid openbaarde. dat eene vrouwelijke hand haar bijstand bood, om haar uit deze onreinheid en ellende uit te brengen."

"Ik weet echter zeer goed, waarde Mijnheer! dat gij, bij de bezoeken die gij aflegt in de verblijven der ondeugd, met vele personen van deze soort in aanraking komt, wien niemand de behulpzame en reddende hand biedt. Nu wenschte ik den tijd, dien ik vrij heb (mogelijk twee of drie uren daags) niet zoo zeer te wijden aan de eerlijke armen, die dan toch nog bij hunne bureu hulp vinden, maar aan de verlorenen en verzonkenen van mijn eigen geslacht, welke geene fatsoenlijke vrouw meer durft naderen, om haar slecht gedrag. Voor mij echter, die alleen nog door Gods genade in mijne jeugd voor een dergelijk lot werd bewaard, hebben zulke tooneelen niets schrikverwekkends, en ik zal het als een nieuw bewijs van vriendschap aanzien, indien gij mij op den een' of anderen tijd eens wilt laten weten, waar ik zulk eene lijdere kan vinden. Het is mij om het even, of zij veel of weinig verwaarloosd is; het is voor mij genoeg, dat zij mijne hulp noodig heeft, zoo als haar te wasschen, en te reinigen, het herstellen harer kleederen, enz. Kan zij dan verder opge-

nomen worden in een hospitaal, zoo zal ik ook daár haar dikwijls bezoeken, zorg dragen voor schoon linnen en bovenal moeite doen, om zulk eene verdwaalde zuster op den weg des vredes en der vreeze Gods te brengen. Terwijl ik echter voornamelijk dezulken wensch te dienen, die geen' enkelen vriend hebben, zoo zal ik het echter even zoo zeer tot mijnen pligt rekenen, iedere andere verlate zieke te hulp te komen, die gij bij uwe bezoeken moogt ontmoeten.

„ Ontvang mijn' hartelijken dank voor al uwe deelneming, waarvoor ik u mijn leven lang verplicht ben, en veroorloof mij, mij te noemen uwe toegenegene geringe dienares

MARIANNE B. . . .”

Zoo luidde de brief, welken Mevrouw RANYARD van den stadszending ontving, Hij was bijna te goed geschreven, dan dat er niet eenige twijfel over de echtheid er van bij haar had kunnen ontstaan; doch de zending antwoordde: „ Wanneer gij de schrijfster persoonlijk leert kennen, dan zult gij zien, dat de brief geheel is, gelijk zij zelve.”

Het was niet moeilijk, om in MARIANNE'S

levensloop, zoo als die tot nu toe geweest was, de hand Gods op te merken. Zij voorzag tot nu toe in haar sober stukje brood door het knippen van schoorsteenvalletjes, of door het maken van bloemen van was, of het vervaardigen van zakjes voor de goudsmiden. Hare ouders hadden eenmaal in goede omstandigheden geleefd; maar haar vader, die aan den drank was overgegeven, had zijn gezin ongelukkig gemaakt. Hij was toen genoodzaakt met de zijnen een beter gedeelte der stad te verlaten voor de ellendige omgeving van St. Giles. Zijn woest gedrag kostte MARIANNE's moeder het leven; kort daarop stierf ook hij en liet MARIANNE en haar vijfjarig zusje (MARIANNE was toen 15 jaar) als volkomen hulplooze weezen in eene omgeving van ondeugd en verderf achter, waardoor de beide meisjes alleen als door een wonder bewaard bleven. Dikwijls zaten de beide weezen gedurende den geheelen nacht op den trap of voor de huisdeur, wilden zij niet zien, hetgeen daar binnen in huis en in de kamer voorviel. Een oude welmeenende, maar volslagen ongeloovige man, die met MARIANNE in hetzelfde huis woonde, trok zich de kinderen eenigzins aan; hij leerde hen schrijven, waarschuwde hen tevens den bijbel toch niet te lezen. „Dit boek,” was hij gewoon te zeggen, „is vol leugens, gij behoeft slechts rond te

zien in het kwartier van St. Giles om tot de overtuiging te komen dat er geen God is."

Op haar achttiende jaar huwde zij. Haar man was eerlijk en arbeidzaam, maar had een zeer beperkt verstand en was zoo arm als zij. Toen zij naar de kerk gingen, om zich te laten trouwen, had MARIANNE geene schoenen en kousen, en hij had geen' rok. Maar zij wisten dan nu ten minste, wat het is een te huis te hebben, al bestond dit dan ook slechts uit een' enkele kamer.

Vier jaren voor hare ontmoeting met Mevrouw RANYARD, had zij op een' regenachtigen avond eene boodschap te doen. Toen de regen en het daarmede gepaard gaande onweder sterker werden, vlugtte zij in eene zijstraat onder een afdak van een' huis. Dit was juist het huis, waarin de stadszendelingen gewoon waren iederen avond hunne bijbellezingen te houden. MARIANNE hoorde uit het huis eene stem haar te gemoet komen, die luid en plegtig klonk, en hare nieuwsgierigheid toegevende, trad zij binnen. De bijbellezing was nagenoeg geëindigd, maar eenige verzen uit het elfde hoofdstuk van den brief aan de Hebreëen drongen nog tot haar oor door. Zij wist, dat het boek, dat men bij zulke gelegenheden gewoonlijk las, geen ander dan de

bijbel was; maar daarin had zij zelve nog nooit gelezen. Voor dat de vergadering uit een ging, werd er afgekondigd, dat er in dit huis eene leesbibliotheek voor armen was opgericht en dat ieder hier 's morgens of 's avonds een boek kon komen afhalen. MARIANNE was de eerste, die op den bepaalden tijd in het lokaal verscheen, om zich deze schoone gelegenheid ten nutte te maken. Haar plan was om „de Negerhut” te vragen; maar eene even onverklaarbare als onwederstaanbare begeerte drong haar een ander boek te kiezen. Het was haar, als hoorde zij een' stem tot haar zeggen: „Leen niet de Negerhut, maar laat u een' bijbel geven.” Zij verzocht dus om een' bijbel. — „Een' bijbel?” vroeg de zendeling verwonderd; „lieve vrouw, ons doel was niet bijbels uit deze leesbibliotheek uit te leenen; maar wacht slechts even, ik zal er u een' halen. Het is een goed voorteeken, dat het eerste boek, dat hier gevraagd wordt, het woord Gods, het boek aller boeken is.” Hij bragt haar een' bijbel en vroeg haar te gelijktijd of hij haar eens bezoeken en een hoofdstuk met haar lezen zou. „Neen ik dank u, Mijnheer,” hernam zij, „wij zijn zeer stille lieden, en mijn man zou het misschien niet gaarne hebben; ik wil het boek met mij naar huis nemen en voor mijzelve lezen.”

Gods tijd was nu voor MARIANNE aangebroken. Het levende woord des Heeren kwam in haar huis en trof haar hart. Gods Geest werkte krachtig door het gelezen woord, en spoedig drong de pijl der goddelijke waarheid, door rampen en ziekte die haar troffen, dieper in haar hart en geweten. Een jaar, nadat zij den bijbel had ontvangen, was zij genoodzaakt, naar den zendeling van wien zij hem gekregen had, te zenden, om door zijne tusschenkomst in een hospitaal te worden opgenomen. Het was toen voor de eerste maal, dat de ijverige man haar in hare woning bezocht, en met verwondering zag, hoe krachtig Gods woord in haar hart had gewerkt zonder eenige menschelijke onderwijzing; voor een heilbegeerigen is de bijbel wel immer het verstandigste boek der wereld.

Nu volgden zeer bange jaren. Haar man werd ook gedurende dien tijd ziek, zoodat alles, wat zij door vlijt en zuinigheid bij elkander hadden gekregen, stuk voor stuk moest worden weggedaan, om er brood voor te koopen. Gebrek en armoede drukten de arme lieden hevig; slechts eenige ondersteuning, die zij nu en dan van anderen genoten, behoedde hen voor den hongerdood. De bezoeken van den zendeling waren voor de ongelukkigen eene groote ver-

kwikking, niet zoozeer door de stoffelijke hulp die hij nu en dan aanbragt, als wel door den geestelijken troost, dien zijn woord hun schonk. Ziekte en armoede zijn harde leermeesteressen; maar zij zijn dikwijls noodzakelijk om het van nature hoogmoedige en eigengeregtige hart te buigen.

MARIANNE herstelde van haar zwaar lichamelijk lijden, en langzamerhand won zij weder door haren handenarbeid een karig, maar toereikend stuk brood voor haar en haren man; zoo stoud het met haar, toen de stadszending haar aan Mevrouw RANYARD aanbeval. Zij scheen geheel en al te zijn degene die men noodig had, en daarom werd haar de vraag gedaan, of zij bereid was de bovengenoemde taak te aanvaarden. Haar schriftelijk antwoord aan den zending gerigt, luidde aldus:

„Mijnheer, — na de zaak ernstig en biddend overwogen te hebben, voel ik, dat ik veel kracht zal noodig hebben, om de moeilijkheden te overwinnen, die ik daarbij van alle kanten zal ontmoeten; maar ik mag met ootmoedig vertrouwen gelooven, dat dezelfde genade, die in staat was mijn eigen hart te veroveren, mij ook niet zal begeven, wanneer ik beproef, het dier-

bare woord van Gods zondaarsliefde anderen te brengen. Ik ben zelf een te groot bewijs van de almacht Gods, dan dat ik in eenig opzigt zou mogen twifelen aan de genade, die in mijzelve de bolwerken der zonde verbroken en ter neder-
geworpen heeft. En wanneer ik de beproevingen, die mij bij de vervulling dezer taak te wachten staan niet voorbij zie, zou ik dan ook niet gedenken de vreugde en de vertroosting, die daaruit voor mij kunnen voortvloeijen? Inimmers daardoor is mij eene deur geopend, zoo als ik nimmer had durven verwachten, en gaarne zal ik mij laten gebruiken als eene vrolijke bode des heils tot arme lijdens hier en daar, die gaarne iets uit den dierbaren bijbel wenschen te weten, maar die zelf niet lezen kunnen, noch iemand hebben, om er hun uit voor te lezen.

„ Welk een genot zal het voor mij zijn, wanneer ik des avonds, nadat ik den door het bijbelgenootschap bepaalden tijd trouw gewijd heb aan de verspreiding der mij toevertrouwde boeken, nog eens in het eene of andere arme gezin mag terugkeeren, waar ik in den loop van den dag gezien heb, dat eene behulpzame hand noodig is! De liefdediensten, die ik daar welligt bewijzen kan, zullen mij mogelijk gelegenheid

geven, een hoofdstuk uit het dierbare bijbelboek voor te lezen en het, zoo goed ik kan, te verklaren, — eene gelegenheid, die ik 's daags wellicht vruchteloos gezocht heb.”

„Het is mij onmogelijk, alles hier te zeggen, wat zich bij een blik op de mij toevertrouwde taak aan mijne oogen voordoet en hoe mijn hart brandt, terwijl ik schrijf. Het komt mij voor, dat God in zijne genade een' weg voor mij opent, die de eenige is, waarin ik in staat ben iets te verrigten. Ik ben niet bekend met de zeden en gewoonten der rijken; ik zou niet de geringste dienst kunnen doen in een aanzienlijk gezin; maar ik kan spreken met de armen en verlorenen waaronder ik woon; ik kan met hen gevoelen, daar ik iets dergelijks in mijne jeugd heb beleefd. Ik zal het als een genadig voorregt beschouwen, wanneer ik ingang mag vinden in die plaatsen van ellende en zonde, — en o! met welk eene boodschap! met het woord Gods! Tot Hem, die mij dit dierbare boek heeft geschonken, zie ik op, opdat Hij mij leide en ik iedere gelegenheid tot zijne eer bestede. Ik waag het op de almachtige genade mijns Heeren; Hij zal mij helpen en ik zal niet vreezen.”

„Ontvang mijn' hartelijken dank voor dit nieuw bewijs uwer belangstelling jegens mij; mij in uwe

gebeden aanbevelende, noem ik mij met dankzegging uwe toegenegene

MARIANNE.”

III. HET BEGIN HARER WERKZAAMHEID.

MARIANNE ontving hare instructies en begon haar werk in den naam des Heeren. Allereerst moest zij gaan tot dezulken, die het diepst gezonken waren en die op den laagsten trap van ellende en armoede stonden.

Vervolgens mogt zij — volgens de bepalingen van het Britsche Bijbelgenootschap — nooit een' bijbel weggeven, maar hem integendeel voor een' vasten, doch zeer lagen prijs verkoopen. Het betalen zou dan langzamerhand geschieden, de namen dergenen, die een bijbel wenschten te hebben, moest zij op eene lijst schrijven en dan elke week bij deze menschen gaan, om op te halen zooveel centen als ieder in staat was af te doen. Daarenboven moest zij met deze menschen het woord Gods lezen, het hun verklaren en er met hen over spreken, zoo goed zij dit kon; dit was hare eenvoudige, zeker echter niet gemakkelijke taak.

Het eerste kwartier, waar zij volgens vrije keuze hare werkzaamheden begon, was dat van Soho

(grenzende aan het kerspel van St. Giles) een der verachtste gedeelten van London; daar vindt men lange, smalle gangen, waarin aan beide zijden kamers zijn, terwijl men, aan het einde van zulk een' gang, een paar steenen trappen af, in een' anderen gang komt, die, even als de eerste, aan beide kanten kamers heeft. Inderdaad eene ontzettende menigte kamers! Vervolgens komt men over eene soort van brug op een klein naauw plaatsje en van daar weder in bijna eindelooze gangen en gaanderijen. Het is haast niet mogelijk, dat in deze holen een zonnestraal of eenige versche lucht kan door dringen.

MARIANNE'S eerste bezoek was in een' dezer achterste gangen, waar naar alle waarschijnlijkheid niet een der bewoners een eerlijk handwerk uitoefende. Eene menigte half naakte en in het vuil als begravenen kinderen, waarvan er velen zonder ouders waren, loopen hier rond. De volwassenen leven van dieverij, van het in omloop brengen van valsche munt (in London bestaan namelijk bureau's, waar men voor zes of zeven kreuzers een' schelling of zes en dertig kreuzers krijgen kan, die bijna niemand voor valsch zou aanzien), en van meer dergelijke ondeugden; veelal wordt dan het op deze wijze verkregene geld doorgebracht in drank en spel, het eten van gebraden vleesch

met aardappelen, zonder bord, mes of vork, van een vuilen tafel enz., terwijl er op andere tijden dikwijls slechts ééne schrede is tusschen hen en het sterven van honger. Hunne woningen zijn ellendiger dan beestenstallen, in den hoek van hunne kamer ligt wat stroo, waarop men gewoon is 's nachts te slapen. Velen hunner koopen hazen- en konijnenvellen, die zij in hunne woningen hangen, om te droogen; tot zij er een aantal hebben, groot genoeg om weêr te verkoopen; daaruit ontstaat natuurlijk eene onverdragelijke lucht, waardoor velen ziek worden. De vrouwen zijn niet gewoon het haar te kammen en de kleederen, die zij hebben, komen noch 's daags, noch 's nachts van het ligchaam. Eene pomp, die ongezond water geeft en op een dier kleine plaatsjes staat, moet honderden dezer ellendige schepsels van drinkwater voorzien; aan wasschen wordt natuurlijk niet gedacht. Zóó leven in ééne kamer dikwijls drie of vier families te zamen.

Hier was het, dat MARIANNE het eerst met haar werk begon. De wijze, waarop zij werd ontvangen, was verschillend.

„Wat wilt gij met den bijbel doen bij menschen, zoo als wij?” zeiden eenigen; „ga tot anderen; dat is niet voor ons!” — „Och, laat haar maar binnen komen,” riep soms een ander; „wij wil-

len wel eens hooren, waar dat naar toe wil." Als dan MARIANNE begon te zeggen, dat zij in naam van het Bijbelgenootschap kwam, om hun het Woord van God aan te bieden, vroeg men wat dat voor een genootschap was; want een bijbelgenootschap was voor hen even vreemd als dat men hun van Indië of Japan sprak. Anderen riepen: "Nu, het zal mij verwonderen, wat daar van worden zal? In ieder geval is het tijd, dat men zich aan ons eenigzins laat gelegen liggen; men heeft ons lang genoeg laten leven als het vee!" Een derde zag met verwondering naar de eenvoudige ingebundene exemplaren der Schrift, hoorde echter met nog grootere verwondering de lage prijzen, waarvoor MARIANNE ze aanbood, en riep: "Nu om winst kan het het genootschap waarlijk niet te doen zijn." — Bij velen ontstond weldra eene begeerte om een zoo goedkoop en toch zoo schoon boek in eigendom te hebben, maar het was hun moeilijk om er, al was het ook maar een paar stuivers, voor op te brengen.

"Ach," zeiden eenigen tot MARIANNE: "Gij weet niet goede vrouw, hoe menschen, zoo als wij, te worstelen hebben met hun dagelijksch brood." MARIANNE kon dan echter antwoorden; "O, lieve menschen, daarvan weet ik te spreken. Ik ben zoo arm, als gij zijt. Ik ken dat alles.

Maar koopt dit bock, — het is juist een balsem voor al uwe ellende. Ik breng het u, omdat ik dit zelf ervaren heb.”

MARIANNE ondervond slechts in een enkel dezer steegjes eene ruwe behandeling. Er werd namelijk eenmaal een bak vol vuil uit het venster op haar uitgegoten, maar juist dit verwekte bij degenen, die in hare nabijheid waren zooveel te meer deelneming voor haar. Eene vrouw nam haar tot zich in hare kamer, en reinigde hare kleederen, zoo goed dit ging; een' ander haalde water, waarmede zij zich kon afwasschen; en zoo vond zij sedert dien tijd in deze steeg meer vrienden dan vijanden.

„Ga dezen trap niet op,” werd haar eenmaal welmeenend toegeroepen, door iemand, die haar ontmoette in het kerksteegje. „De vrouw, die daar woont, is geen mensch meer, zij is een ware duivel; vier mannen zijn noodig om haar naar huis te brengen, als zij dronken is!” — „Juist tot dezulken ben ik gezonden,” antwoordde MARIANNE bedaard en ging den bedoelden trap op. Toen zij aan de kamerdeur kwam, hoorde zij reeds aan de stem, hoedanig eene vrouw hier woonde; zij klopte echter met vrijmoedigheid aan en trad binnen. De vrouw (huisvrouw van een' voerman) die, wanneer zij regt op stond, zes voet lang,

en de schrik der geheele buurt was, zag met verwondering de binnenkomende aan. Een kleine jongen van negen jaar stond naakt in een hoek, zijne moeder had hem juist een pak slaag gegeven en was bezig zijne oude smerige kousen in stukken te snijden, om daarin een stuivertje te zoeken, dat hij met straatvegen verdiend had, en aan zijne moeder niet wilde afgeven.

„Sla hem niet meer,” zeide MARIANNE; „ik denk wel, dat hij deze tuchtiging niet weder zal vergeten. Maar wat doet gij met deze kousen? Hij kan ze immers zóó niet meer dragen.” Daarop wendde zij zich vriendelijk tot den knaap en ging voort zonder eenig antwoord te wachten: „Ik ontving heden van eene dame een paar kousen, om aan den eenen of anderen armen jongen, dien ik mogt ontmoeten, te geven; mij is echter bevolen ze aan een braven jongen te geven. Wilt gij mij nu beloven, nooit meer uwe moeder het geld, dat gij verdient, te onthouden, zoo zal ik u de kousen brengen.”

Dit alles kwam der moeder en den knaap zoo onverwacht over en daarbij was het op zulk eene zachte en innemende wijze gesproken, dat de nog zoo even woedende vrouw volkomen ontwapend scheen en ook de weêrbarstige knaap geheel vertederd werd. Van dien tijd af ontstond er

tusschen MARIANNE en de voermansvrouw een omgang, dien de Heer genadig gezegend heeft. Wel dafde laatstgenoemde MARIANNE in den beginne, als zij tot haar kwam, nog dikwijls harde woorden toe en sprak zij nog menigwerf tegen hare buren de bedreiging uit: „wanneer de... bijbelverspreidster weder tot mij komt, zoo zal ik haar met mijne voeten tot gruis vertreden;” maar MARIANNE ging voort haar op eene zachte en innemende wijze te behandelen, zoodat de vrouw zich voor een’ bijbel liet opschrijven en zich knapper begon te kleeden, ja zelfs met hare kinderen weder voor de eerste maal naar de kerk van St. Giles begon te gaan, — in deze kerk was zij getrouwd, maar sedert dien tijd er nooit weder geweest. MARIANNE sloeg haar, zonder dat zij het bemerkte, op dien avond gade en kon in de welgekleede en aandachtige vrouw nauwelijks „de booze vrouw,” die zij nog kort geleden geweest was, herkennen. MARIANNE zeide er haar niets van, dat zij haar in de kerk gezien had, maar toen zij den volgenden avond weder bij haar kwam, begon zij zelf er over te spreken, zeggende: „het was mij in de kerk en den geheelen avond zoo goed, veel beter dan dat ik in den brandewijnkroeg had gezeten; en daarom ga ik er zeker weder naar toe.” Deze

vrouw werd van dien tijd af MARIANNE's krachtigste beschermster in dit beruchte „kerksteegje.” Bekeerd is zij wel nog niet; maar een mensch wordt ook niet altijd zoo plotseling bekeerd, en men moet dankbaar zijn voor iedere verandering ten goede; — wie zal het zeggen, wat Gods Geest ook van zulk een' „vuurbrand” nog wil maken?”

MARIANNE's werk was ook in een ander opzigt zwaar en moeilijk. Het gelukte haar met Gods hulp, velen te bewegen, om zich op te laten schrijven voor een' bijbel, en zoo was zij genoodzaakt iedere week deze menschen te bezoeken, om het weinige, dat zij konden afdoen (een, twee of drie stuivers) in te zamelen; doch wanneer zij de ronde deed, dan heette het veelal, van huis tot huis, van kamer tot kamer, altijd weêr bij vernieuwing: „Niet thuis; niet thuis!” — „Deze menschen,” zoo schrijft MARIANNE zelf in haar dagboek, „leiden een onbegrijpelijk zwervend leven. Zij hebben geen bepaalden tijd om te eten; dikwijls eten zij 's middags, of 's avonds volstrekt niet. Het is reeds een goed teeken, als zij toebereidselen maken, om in eene kamer, dien zij in bezit genomen hebben, eenigen tijd te blijven; daarom verblijdt mij ieder gordijn, dat ik voor de glazen en iedere schil-

derij, die ik aan den muur zie hangen; dikwijls vond MARIANNE, wanneer zij na eenige weken hare vroegere kennissen weder wilde opzoeken, de woning door een ander in bezit genomen. Menigmaal heette het ook wel: „Wanneer de hooioogst is afgeloopen,” — of: „Zaturdagavond komen de vroegere bewoners terug,” — dat zoo veel beteekende als, dat de nieuwe bewoners ook in dit vertrek bleven. Toch ging het van week tot week beter, en toen de eerste maand voorbij was, had MARIANNE zeventig namen voor een' bijbel op de lijst ingeschreven.

IV. DE THEEVISITE EN WAT DAARBIJ VOORVIEL.

Hoewel MARIANNE en de dame, die haar gezonden had, dankbaar waren voor den aanvallig goeden uitslag, zoo konden zij toch niet ontkennen, dat, indien het woord der Heilige Schrift bij dit arme verwaarloosde geslacht van St. Giles diepere wortelen zoude vatten, er dan ook iets moest gedaan worden voor zijne ligchamelijke ellende. „Het is bijna onmogelijk,” zeide MARIANNE tot de dame, „bij deze menschen te gaan zitten, om met hen den bijbel te lezen midden in hunne schrikkelijke onreinheid.” — „Ik zou

zeer dankbaar zijn," voer zij na eene kleine pauze voort, "indien gij mij wildet veroorloven, om eenigen dezer menschen tot eene theevisite uit te noodigen. Mijn man is juist voor een' geruimen tijd de stad uit. Dan zou ik behoorlijk en rustig met deze menschen over hunnen toestand spreken en middelen en wegen beramen, hoe hen te helpen."

De dame was verheugd over dezen inval en bood MARIANNE aan de kosten dezer onderneming te bestrijden. — "Nu, MARIANNE, hoe is het gegaan?" vroeg deze na eenige dagen. — "God zij dank, regt goed," hernam de bijbelverspreidster. "Er kwamen acht vrouwen, en allen zeiden mij later, dat zij in haar gansche leven nog geen en zoo gelukkigen en genoegelijken avond hadden doorgebracht. Ik had deze acht reeds menigmaal in hare woningen bezocht, en dikwijls dacht ik, dat met dezen nog het eerst wat zou zijn aan te vangen. Toen zij 's avonds tot mij kwamen, in hunne armoedige, maar toch schoon gewasschene kleederen, zagen zij er zoo geheel anders uit, dat ik haar naauwelijks zou herkend hebben. Drie van haar bragten hunne kleine kinderen op den arm mede, omdat zij deze niet alleen konden thuis laten. Wel had ik maar vijf stoelen; maar het ging toch goed, want de anderen zetten zich op den rand van de bedstede neder. De meesten

dezer vrouwen voorzien in hare behoeften door het verkoopen van waterkers, bloemen, ooft enz.; hare mannen zijn daglooners. Maar allen waren het daarover eens, dat zij slechte mannen hadden, waarbij zij het nauwelijks konden uithouden. — „Wel,” zeide ik, „dat is uwe eigene schuld. Gij zoudt allen goede mannen kunnen hebben, indien gij maar wildet; want eene zindelijke, vriendelijke, verstandige en eenvoudige huisvrouw zal nooit over een' slechten man hebben te klagen. Vrouwen echter, die onrein zijn, nooit eene schoone kamer, of een zindelijk toebereid bord soep hebben, als de man 's avonds vermoeid te huis komt, moeten zich ook niet verwonderen, wanneer hunne mannen liever in de herberg gaan, en daar op éénen avond doorbrengen, het geld, waarvan het gansche gezin gedurende eene week had kunnen leven.” — Daarna kwam natuurlijk het gesprek op den bijbel, die zij zich allen voor de eerste keer in haar leven hadden aangeschaft en dat wel door langzamerhand zelf daarvoor iets af te zonderen. Ik verhaalde hun, wat ik zelf aan dit boek had te danken en welk eene vreugde het mij nu was, ook haar dezen kostbaren schat bezorgd te hebben. Daarop antwoordden zij beurtelings, dat zij wenschten, dat het ook bij haar mogt worden, zoo als het bij

mij was. Zeker kan het kleinste aantal van haar lezen, maar hare kinderen kunnen het veelal en die lezen haar dan gewoonlijk wat voor. Toen ik hen nu aanmoedigde om ook geregeld de godsdienstoefening bij te wonen, antwoordden zij allen, dat zij geene kleederen hadden om mede ter kerk te gaan. „Zoudet gij, MARIANNE,” zeide een harer tot mij, „gaarne ter kerk gaan in uwe oude slechte kleederen, om daar te zitten naast anderen, die goed gekleed zijn,” en waarvan zij mij de namen noemde. „O!” antwoordde ik „die ken ik wel; hare mannen zijn vlijtig en spaarzaam, en zij zelve niet minder; zij gebruiken natuurlijk geen brandewijn. Zóó kon het ook bij u zijn, indien gij maar wildet; gij en uwe mannen verdienen niet minder dan die, welke gij daar zoo even hebt genoemd. Ach! indien gij maar eens ernstig wildet! Indien maar eens één uwer een begin er mede maakte.” Zoo spraken wij met elkander, en allen beloofden mij, het eens te beproeven, als ik hen maar met raad en daad wilde bijstaan. Dit beloofde ik haar gaarne, en daarna lazen wij te zamen het vijftiende hoofdstuk van Mattheus, knielden daarna neder en baden zoo als mij in het hart werd gegeven!”

Dit verhaalde MARIANNE van hare theevisite. Het was duidelijk, dat het er nu niet zoozeer

op aankwam de menschen met geld, kleederen en andere zaken te ondersteunen, maar wel om hunne iuspanning, hunne wilskracht, ja zelfs hun eergevoel op te wekken en hen tot zelfwerkzaamheid onder Gods zegen te bewegen. „Soepinrigtingen, brood- en kooluitdeelingen,” zeide MARIANNE; „helpen daar niet. Deelt men broodkaartjes en dergelijken onder deze lieden uit, zoo verkoopen zij ze, en het geld wordt in den brandewijkroeg doorgebracht. Zij moeten leeren, zich zelve te helpen.” Nu zaten dan de beide vrouwen bij elkander om plannen te maken, hoe zij het best het door haar beoogde doel zouden kunnen bereiken. Vóór alles werd een goedkoop en zeer goed recept voor eene gezonde, krachtige soep gemaakt en daarvan verscheidene exemplaren gedrukt. Voor vier en twintig centen kon men volgens dit recept eene soep koken, waaraan een groot gezin één dag en een kleiner twee dagen genoeg had.

Maar de ijverige bijbelverspreidster ging nog verder. „Wat hebt gij daar in dien doek, MARIANNE, dien gij hebt medegebragt?” vroeg haar MEVROUW RANYARD eens, toen zij haar weder op zeker dag ontmoette.

„Het is eenig goed voor kleederen voor mijne vrienden in St. Giles,” hernam MARIANNE. „De

arme vrouwen in mijne wijk zijn volkomen bereid, hare kleederen zelf te maken, als ik haar een weinig voorthelp. Ik heb nu geregeld twee avonden in de week mijne acht vrouwen bij mij, opdat zij onder mijn oog werken. Nu had ik gisteren dit ongebleekte linnen voor een hemd en eenig gedrukt katoen voor twee voorschoten gekocht. Dat sneed ik, rigtte het in en nu kwamen 's avonds mijne vrouwen en hielpen mij naaijen. Daarbij beloofden zij mij terug te geven, hetgeen ik er voor betaald had. „Ach MARIANNE,” zeiden zij, „breng ons veel van zulke dingen! wij koopen ze gaarne, vooral nu wij door die goedkoope soep geld uitwinnen!” Had ik deze vrouwen gevraagd om voor u te werken Mevrouw, dan hadden zij zich allen verontschuldigd en gezegd, dat zij geen' tijd hadden; maar nu zij voor zich zelven werken, hebben zij tijd genoeg.”

Hierdoor nu was een nieuwe weg geopend om hulp te verleenen aan deze arme menschen. Eenige aanzienlijke dames in Londen verzamelden geld om de benoodigde stoffen voor geschikte kleederen te koopen, als ook scharen, vingerhoeden, naalden enz.; en zoo ontstonden er zamenkomsten, waar arme vrouwen onder MARIANNE's leiding kleedingstukken maakten, die overvloedigen aftrek

vonden. De koopprijs werd dan weder, even als die van de bijbels, langzamerhand afbetaald. Hierdoor werd veel goeds tot stand gebragt, want deze menschen begonnen nu zich zelven te helpen, en hunnen tijd te besteden tot werken; zij kwamen wat meer in aanzien en daardoor kregen zij moed en vertrouwen om voort te gaan. Met een zelf gemaakt nieuw kleedingstuk was natuurlijk niet de gewone onreinheid te vereenigen, en zoo begonnen zij op zich zelven, op hunne kinderen en op hunne kamers zindelijker te worden. De eene plaats van ellende na de andere kreeg een beter en menschelijker aanzien. De kinderen werden naar de school gezonden; de vaders gevoelden zich beter thuis en kwamen daarom nu ook met hunne vrouwen in de bijbeloefeningen, die 's avonds werden gehouden, en in de godsdienstoefening, die 's Zondags plaats had. Een nieuwe dag brak aan voor de verblijfplaatsen der ellende in St. Giles.

De tot nu toe door MARIANNE ingeslagen weg werd voortgezet; men voorzag op dezelfde wijze in beddegoed enz. enz., zoodat het district van St. Giles, hoewel er nog zeer veel ellende heerschte, er thans toch geheel anders uitziet dan voor drie jaren. En wat hier zulke schoone vruchten had gedragen, werd in verscheidene even

diep gezonkene kwartieren van London nagevolgd. Meer dan honderd bijbelverspreidsters werken thans op verschillende plaatsen in de hoofdstad, even als MARIANNE in St. Giles gedaan heeft, zelfs in de landsteden van Engeland heeft dit gezegende voorbeeld veel navolging gevonden; overal staan in christelijke ervaring en ijver bekende dames aan het hoofd van dit werk, terwijl arme, maar vrome en verstandige bijbelverspreidsters deze liefdedienst verrigten.

De geheime kracht dezer werkzaamheid ligt alleen daarin, dat de liefde tot het Woord van God en de eigene ervaring van Zijne heils- en levenskracht de eenvoudige vrouwen tot dit groote werk in staat stelt.

De Heer verwekke ook onder ons vele opregte harten, die zich bereid gevoelen om armen eene liefdedienst te bewijzen, opdat ook onder ons het voorbeeld dezer rijk begenadigde bijbelverspreidster vele navolgers moge vinden.
